

Nieuwsbrief

Jeugdzorg

Aanpak wachtlijsten en doorlooptijden in Overijssel

Een snellere start en een vlottere finish

Het wegwerken van wachtlijsten en het verkorten van doorlooptijden in de jeugdzorg is een 'hot issue', vooral als het gaat om de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's). Bureau Jeugdzorg Overijssel weet op dit gebied opvallend goede resultaten te behalen. Staatssecretaris Clémence Ross - Van Dorp wilde daar het hare van weten en ging daarom maandagmiddag 21 november jl. naar Almelo voor een werkbezoek.

(Foto: Eric Bronkhorst)

In Almelo laat de staatssecretaris zich in klein gezelschap, samen met de Overijsselse gedeputeerde Gert Ranter, bijpraten over de manier waarop het AMK en de 'voorkeur' van Bureau Jeugdzorg in de regio Twente hun wacht- en doorlooptijden te lijf gaan. Beide onderdelen van Bureau Jeugdzorg Overijssel doen dit met behulp van de 'Doorbraakmethode' (zie kader).

Eerst de wachtlijst weg...

Leonie Heebink, projectleider Doorbraak bij het AMK in Overijssel, vertelt de

staatssecretaris dat het AMK eerst de bestaande wachtlijst heeft weggewerkt. Daarvoor zijn met financiële steun van de provincie vier tijdelijke wachtlijstmedewerkers ingezet.

"Caseload bij AMK verlaagd van vijftien naar zes zaken"

Leonie Heebink: "In mei 2005 zijn we gestart met het aanpassen van onze werkprocessen om de doorlooptijden te ►

In dit nummer:

- Aanpak wacht- en doorlooptijden in Overijssel **1**
- Tweede rapportage jeugdzorgbrigade **3**
- Effectiviteitsonderzoek **5**
- Congres Jeugdzorg in Onderzoek II komt eraan! **5**
- Interview met directeur JJL De Hunnerberg **6**
- Recidive terugdringen: nieuwe programma's **8**
- Gezinscoaching Limburg: de balans **9**
- Bekostigingssysteem zorgaanbod **11**

De Nieuwsbrief Jeugdzorg is een gezamenlijke publicatie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het ministerie van Justitie en de jeugdzorgbrigade.

Reacties en abonnementen:
e-mail: jeugdzorg@minvws.nl

Doorbraakmethode

De Doorbraakmethode, die eerder met succes in de gezondheidszorg is toegepast, wordt nu ingezet om de wacht- en doorlooptijden in de jeugdzorg te verkorten. Multidisciplinaire verbetersteams, bestaande uit medewerkers van de deelnemende jeugdzorginstelling, lichten hun eigen werkprocessen door en formuleren doelstellingen om stap voor stap concrete verbeteringen voor hun cliënten te bereiken. De deelnemers testen alternatieve werkmethoden in de praktijk van alledag, waarbij al gauw blijkt of die effectief zijn. De teams komen regelmatig op landelijk niveau bij elkaar met collega-teams uit andere provincies om van elkaar te leren en nieuwe inspiratie op te doen. Ze worden begeleid door een professioneel Doorbraakteam. Het ministerie van VWS financiert het project en het NIZW voert het uit.

Leonie Heebink (AMK Twente): "De doorlooptijd is gehalveerd en bedraagt nu 33 dagen"
(foto: Eric Bronkhorst)

verkorten en te voorkomen dat opnieuw een wachtlijst zou ontstaan. Voorheen hing die wachtlijst de AMK-medewerkers voortdurend als een molensteen om de nek. Dat werkte demotiverend. De lange doorlooptijden maakten het werkproces steeds stroperiger. Alleen al met het aanmelders en gezinnen uitleggen waarom het allemaal zo lang duurde, waren we veel tijd kwijt. Kortom: het moest anders."

... dan een nieuwe start maken.

"In september van dit jaar zijn we met een schone lei - zonder wachtlijst - begonnen de zaken anders aan te pakken", aldus Leonie Heebink. "Elke werkdag begint met een gezamenlijke briefing, waarbij nieuwe meldingen - gemiddeld ruim elf per week - direct bij medewerkers worden uitgezet. Het is ook een *debriefing*. Medewerkers kunnen hun hart luchten en zo nodig met elkaar afstemmen. Deze manier van werken bevordert het gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het werk. Verder hebben we de caseload teruggebracht van circa vijftien naar vijf à zes zaken per medewerker. Een aantal administratieve taken is overgeheveld naar het secretariaat. Al met al heeft dit geleid tot een halvering van de doorlooptijd. Die is nu gemiddeld 33 dagen. Onze aanpak levert dus niet alleen een snellere start op, maar ook een snellere finish. Onze ambitie is nu om binnen dertig dagen na een melding hulp bij het gezin in huis te hebben. Of dit lukt, hangt natuurlijk ook af van onze ketenpartners.

Daarom zijn we blij dat de voordeur van Bureau Jeugdzorg in Twente ook de wacht- en doorlooptijden aanpakt."

"Door hoog ambitieniveau ga je anders denken en werken"

Doorbraak aan de voordeur

Van projectleider Katrien Spanbroek krijgt staatssecretaris Ross vervolgens te horen dat de voordeurteams van Bureau Jeugdzorg in Twente eind dit jaar de gehele wachtlijst voor het traject tussen aanmelding en indicatiestelling zullen hebben weggewerkt. Dit gebeurt geheel met eigen medewerkers. En bij de aanmeldingen die het afgelopen halfjaar volgens de Doorbraakmethode zijn opgepakt, is de gemiddelde doorlooptijd afgenomen van ruim honderd tot circa dertig dagen.

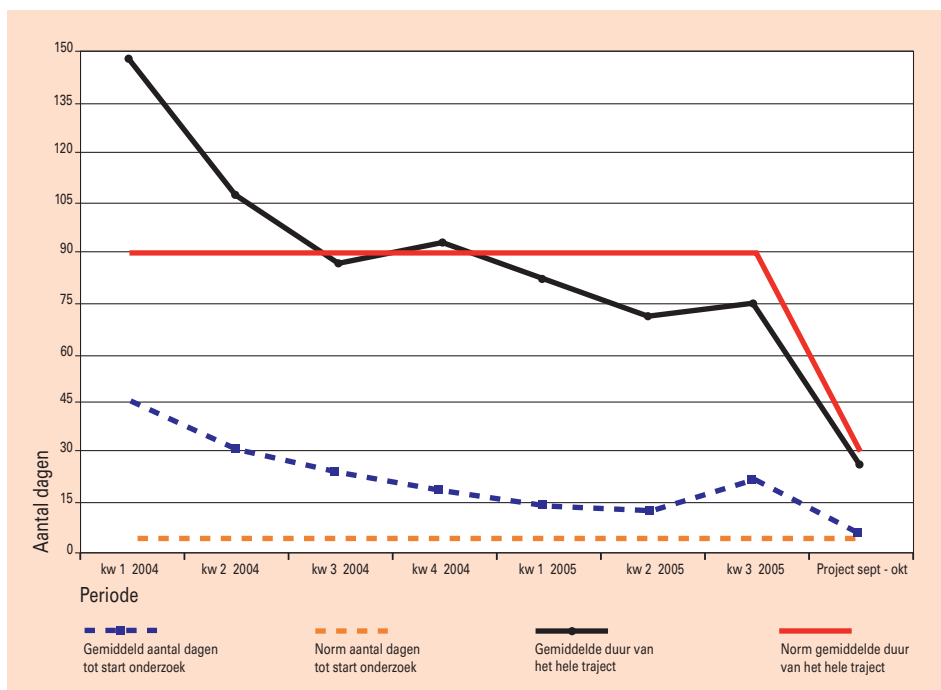
Katrien Spanbroek: "Vanaf de zomer werken we uit efficiency-overwegingen met één centraal aanmeldpunt voor de gehele regio. De aanmelder krijgt daar geen administratieve kracht aan de telefoon, maar een hulpverlener. Die kan namelijk meteen doorvragen, het signaal wegen en beoordelen of het inderdaad bij ons thuishoort. Is dit laatste *niet* het geval, dan verwijzen we direct door, bijvoorbeeld naar een voorliggende voorziening. Deze selectie aan de voordeur leidt tot minder 'foutmeldingen' en tot geaccepteerde aanmeldingen van hogere

kwaliteit. Daardoor verloopt de indicatiestelling sneller en effectiever."

Vandaag aanmelden, morgen indicatie

"Bij de start van het Doorbraakproject hebben we als motto gekozen: vandaag aanmelden, morgen indicatie", vertelt Katrien Spanbroek. "Dit bleek al snel te hoog gegrepen te zijn. Maar het voordeel van een hoog ambitieniveau is, dat je jezelf verplicht anders - creatiever - te gaan denken. En daardoor ga je ook anders werken. We zijn nu aan het experimenteren met een vaste, tweewekelijkse indicatiedag. Op zo'n dag analyseren we aanmeldingen die de voorgaande dagen zijn binnengekomen. Ons streven is op die dag meteen de indicatie te stellen. Als dit echt niet kan, bepalen we in ieder geval de richting waarin het verder moet. Soms is nu eenmaal nader onderzoek nodig. Deze manier van werken bevalt in het algemeen goed. Een knelpunt waar we tegenaan lopen, is dat vaak moeilijk is te bepalen hoeveel en welke informatie je moet hebben verzameld voordat je een goede indicatie kunt stellen. Om op dat punt meer duidelijkheid te krijgen, organiseren wij binnenkort een discussiedag met onze ketenpartners. Naar aanleiding daarvan maken we een beslissboom om het indicatieproces meer te standaardiseren. Daar is duidelijk behoefte aan, ook omdat de meesten van ons zelf hulpverlener zijn geweest en de neiging hebben te diep in zaken te willen duiken." ▶

Wacht- en doorlooptijden AMK Twente 2004-2005

Kan de staatssecretaris daar iets aan doen?

Als volgende stap in het Doorbraakproces wil Bureau Jeugdzorg Overijssel de wachttijden voor casemanagement te lijf gaan en het algemeen maatschappelijk werk actief betrekken bij het Twentse aanmeldpunt. Ook het AMK wil een belangrijke ketenpartner - de Raad voor de Kinderbescherming - overhalen om via de Doorbraakmethode de samenwerking te verbeteren. Of de staatssecretaris daar iets aan kan bijdragen, vraagt AMK-manager Harrie Tijs.

Conclusies

Clémence Ross is zichtbaar onder de indruk van het enthousiasme en de behaalde resultaten in Twente. Keten-samenwerking tussen het AMK, bureau jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming is inderdaad heel belangrijk, vindt de staatssecretaris. De Doorbraakmethode is daar prima bij in te zetten.

Bovendien past het naadloos in het Justitieprogramma Beter Beschermd. VWS zal daar met de Justitiecollega's over doorpraten. Het aanspreken van gemeenten en zorgaanbieders op het belang van ketensamenwerking met de voordeur van Bureau Jeugdzorg ligt meer op de weg van de provincie, zegt zij, een indringende blik op gedeputeerde Gert Ranter werpend. "Laten we elkaar op alle niveaus blijven uitdagen om de wacht- en doorlooptijden op creatieve manier aan te pakken", aldus de staatssecretaris.

"Reken ons af op onze prestaties!"

Uit de discussie, die middag in Almelo, blijkt dat het AMK als belangrijkste knelpunt ervaart, dat het aantal aanmeldingen steeds maar toeneemt. AMK-manager Harrie Tijs: "Dit jaar hebben we weer 25 procent meer meldingen dan in 2004. De financieringssystematiek voor het AMK is hier niet op toegesneden. Doordat

de financiering achteraf plaatsvindt, worden wachttijden als het ware beloond. Maar het AMK wil helemaal geen wachtlijst. Wij willen beloond worden voor onze resultaten en voor het behalen van een redelijke doorlooptijd!" Clémence Ross ondersteunt dit laatste van harte en zegt toe met de provincies te zullen bespreken hoe in jeugdzorgbudgetten meer positieve prikkels kunnen worden ingebouwd."

Dan gaat de stola weer om. Een staatssecretaris leidt nu eenmaal een druk leven. Buiten is het inmiddels donker geworden. Het is herfst in Almelo. De dienstauto vertrekt.

Meer informatie over het project *Doorbraak in de jeugdzorg* is te vinden op www.doorbraakindejeugdzorg.nl ■

Tweede rapportage jeugdzorgbrigade

Hoe los je bureaucratische pijnpunten op?

Begin december is de tweede voortgangsrapportage van de jeugdzorgbrigade gepubliceerd. Vormen van onnodige bureaucratie die de afgelopen periode door cliënten, ouders en jeugdzorgwerkers zijn gemeld, zijn er overzichtelijk in gerangschikt en van concrete verbetervoorstellen voorzien. Verfrissend is dat bij meerdere thema's ook goede voorbeelden van onbureaucratisch handelen worden genoemd.

De jeugdzorgbrigade vermeldt deze voorbeelden van onbureaucratisch handelen zo nadrukkelijk, omdat die elders vaak weinig aandacht krijgen. Ten onrechte, want goed voorbeeld doet goed volgen.

In deze nieuwsbrief gaan we nog een stapje verder. Wij *concentreren* ons op die goede voorbeelden. De lezer die wil

inzoomen op inmiddels gevonden oplossingen voor bureaucratische knelpunten en de aanbevelingen die de brigade doet aan het kabinet, kan de helder geschreven voortgangsrapportage binnen enkele minuten in huis hebben door te surfen naar www.jeugdzorgbrigade.nl.

Jeugdzorgbrigade gaat door tot mei 2006

Handleiding voogdij

Eén van de goede voorbeelden die de jeugdzorgbrigade in de schijnwerpers zet, is dat van Limburgse jongeren uit de jeugdzorg die voor lotgenoten een folder over voogdij hebben gemaakt. In hun eigen taal beschrijven ze wat voogdij precies is, wat er allemaal gebeurt als je er als jongere mee te maken krijgt en hoe je daar mee om kunt gaan.

(foto: Bart Versteeg)

Gelderse jongeren beslissen mee

Een ander voorbeeld van actieve betrokkenheid van jongeren is de Pilot jeugdparticipatie van de provincie Gelderland. Deze provincie heeft jeugdparticipatie in 2004 tot een speerpunt van haar jeugd(zorg)beleid gemaakt en bereikt daar goede resultaten mee. In de pilot zijn tot nu toe zes thema's uitgewerkt, waaronder aandacht voor verschillende culturen binnen bureau jeugdzorg, de opzet van spoedeisende zorg, jeugd-reclassering en zorg op school.

Verskillende manieren waarop jongeren invloed kunnen uitoefenen zijn in de praktijk getest. Uit de evaluatie blijkt dat het goed mogelijk is jongeren zinvol te betrekken en invloed te laten uitoefenen op het jeugdzorgbeleid op regionaal niveau. De provincie heeft de aanbevelingen van jongeren overgenomen en gaat zorgen dat die nu in de praktijk worden gebracht.

Crisisopvang anders opgezet

In de Gelderse pilot hebben jongeren in de crisisopvang al concreet invloed kunnen uitoefenen op de plannen van de jeugdzorginstellingen voor spoedeisende zorg. De jongeren gaven onder meer aan dat zij in geval van crisisopvang liever niet bij familie verblijven. Zij willen hun familie namelijk niet in het conflict betrekken en zien daarnaast ook voordelen - rust, afstand, nieuwe structuur - in een niet met hun ouders verbonden omgeving. Hun inbreng heeft geleid tot veranderingen in de opzet van de spoedeisende zorg. De veelvuldige contacten van participerende jongeren met jeugdzorginstellingen, provinciale

politici en beleidsmakers, hebben bovendien het inzicht in de positie en wensen van jongeren versterkt. In het volgende provinciale beleidsprogramma van Gelderland wordt een aantal nieuwe onderwerpen opgepakt.

Doorbraakmethode

De jeugdzorgbrigade noemt ook de 'Doorbraakmethode' een navolgenswaardig voorbeeld van niet bureaucratisch handelen. Met deze methode weten enkele bureaus jeugdzorg, waaronder dat in Overijssel, hun wach- en doorlooptijden tot aanvaardbare proporties terug te brengen. Dit gebeurt door het aanbrengen van relatief eenvoudige, maar slimme verbeteringen in de 'logistiek' van het bureau. Hoe dit werkt, leest u in het artikel 'Een snellere start en een vlottere finish' op pagina 1.

Looptijd jeugdzorgbrigade

Aanvankelijk zou het 'project' jeugdzorgbrigade twee jaar duren, namelijk van september 2004 tot september 2006. De brigade vindt echter dat die looptijd zonder problemen met een half jaar kan

worden bekort. Minister Donner en staatssecretaris Ross hebben daarmee ingestemd. Dit betekent dat de brigade haar werkzaamheden in mei 2006 afrondt. Cliënten, ouders en jeugdzorgwerkers die nog vormen van onnodige bureaucratie bij de brigade willen aanklaarten, kunnen dit dus maar beter snel doen!

Agenda voor de komende tijd

De jeugdzorgbrigade zal nauwlettend volgen wat er met de aanbevelingen uit de tweede voortgangsrapportage gebeurt en blijft de komende tijd werkbezoeken afleggen. Verder staat een aantal (vervolg)bijeenkomsten op het programma om met betrokken partijen oplossingen te vinden voor vormen van onnodige bureaucratie rondom de pleegzorg, cliëntenraden en in de keten AMK, Raad voor de Kinderbescherming, kinderrecht en gezinsvoogd. De derde - en laatste - voortgangsrapportage van de jeugdzorgbrigade verschijnt medio 2006.

Meer informatie over de jeugdzorgbrigade is te vinden op www.jeugdzorgbrigade.nl ■

Beeldje voor onbureaucratisch handelen

(Fotobureau Hendriksen/Valk)

De jeugdzorgbrigade benutte de presentatie van de tweede voortgangsrapportage aan minister Donner en staatssecretaris Ross, op 25 oktober 2005, om een bijzonder geval van onbureaucratisch handelen in het zonnetje te zetten. Staatssecretaris Ross overhandigde bij die gelegenheid een jeugdzorgbrigadebeeldje aan vertegenwoordigers van het Stadsbestuur Haaglanden, Bureau Jeugdzorg Haaglanden, Jeugdformaat

Rotterdam en de Hoenderloo-groep. Zij waren allen actief betrokken bij een onorthodoxe vorm van hulpverlening aan een multiprobleemgezin. In 2004 meldde de politie bij Bureau Jeugdzorg Haaglanden een Romagezin met acht kinderen, waarin zich bijna alle denkbare problemen voordeden en dat grote overlast gaf. Eerder waren ook andere gemeenten al met dit gezin geconfronteerd. Niets leek te

helpen. Het gezin onttrok zich ook steeds opnieuw aan de hulpverlening. Bureau jeugdzorg boorde een fonds aan voor de eerste noodzakelijke kosten van levensonderhoud. Zorgaanbieder Jeugdformaat huisvestte het gezin - in afwachting van een passende oplossing - in een pension. Met bijzondere financiering van de stadsregio werd het gezin uiteindelijk ondergebracht bij de Hoenderloo Groep. De kinderen gaan daar voor het eerst van hun leven naar school (en nog graag ook), schulden worden gesaneerd, uitstaande straffen uitgezeten en de volwassen leden van het gezin verrichten - ook voor het eerst van hun leven - min of meer gestructureerde, betaalde werkzaamheden. De jeugdzorgbrigade stelt vast dat ook in dergelijke uitzonderlijke gevallen in principe recht bestaat op hulp, maar dat de reguliere procedures daar niet op zijn toegesneden. Alleen creativiteit, doorzettingsvermogen, noodprocedures en -budgetten kunnen dan uitkomst bieden.

Zicht op effectiviteit jeugdzorg

Wat is het effect van jeugdzorg? De laatste jaren is die vraag steeds luider gaan klinken. Dat heeft alles te maken met het streven naar verdere professionalisering en het realiseren van een 'evidence-based practice'.

'Evidence-based practice' houdt in dat behandeling, begeleiding en training van jeugdigen en opvoeders meer gebaseerd moet worden op gegevens over welke aanpak het beste werkt bij welk opgroei- of opvoedingsprobleem. Internationale overzichtstudies geven steeds meer inzicht in welke aanpak het succes van interventies bevordert, zowel in algemene zin, als voor specifieke problemen en doelgroepen.

Maar er is een belangrijke lacune. Veel wetenschappelijke effectonderzoeken laten namelijk niet zien wat de resultaten van de jeugdzorg zijn zoals die in de dagelijkse praktijk voorkomt. De studies gaan vaak over sterk geprotocolleerde interventies, uitgevoerd door speciaal getrainde uitvoerders bij probleemgroepen met een duidelijk afgebakend probleem.

Waarom is het belangrijk?

Het zicht op de effectiviteit van de jeugdzorg in de praktijk van alledag is van groot belang. Uitspraken over de kwaliteit van de sector zijn niet te staven als cijfers ontbreken. Dit schaadt de positie van de jeugdzorg. Politici en financiers vinden het maatschappelijk moeilijk te verantwoorden dat er steeds meer geld naar de sector gaat, zonder dat er voldoende zicht bestaat op de effectiviteit van het aanbod. Ook vanuit het oogpunt van kwaliteitsontwikkeling is het belangrijk dat er meer bekend wordt over wat in de praktijk nu wel en niet werkt.

Focus op dagelijkse praktijk jeugdzorg

Meer dan gewoon evalueren

Hulpverleners zijn al sinds jaar en dag bezig met de kwaliteit van hun aanbod. Zij hebben allemaal geleerd om met cliënten hulpvragen vast te stellen, doelen te formuleren, hulp uit te voeren en het geheel regelmatig te evalueren.

Het punt is alleen dat die evaluaties vaak in beperkte kring plaatsvinden en doorgaans kwalitatief van aard zijn. Door in dat proces wetenschappelijke technieken en instrumenten in te bouwen, kan de zeggingskracht van die evaluaties flink worden versterkt. Specifieke vormen van effectonderzoek maken het mogelijk systematisch 'practice-based evidence' te verzamelen, hetgeen een bijdrage kan leveren aan een 'evidence-based practice'.

Project Zicht op effectiviteit

Om die benadering in de praktijk handen en voeten te geven, is begin 2005 met financiële steun van het ministerie van VWS het project 'Zicht op effectiviteit' gestart. Het is een initiatief van een consortium van instellingen: Praktikon, NIZW Jeugd, PI Research, Hoenderloogroep, Collegio en Jeugdzorg Drenthe / Bureau Jeugdzorg Drenthe. Het project duurt tot eind 2007. Het bestaat uit twee onderdelen: een verstevigings- en een verbredingstraject.

Verstevigingstraject

In deze fase maakt de projectgroep een zogenoemd bronnenboek met een beschrijving van de principes van effectonderzoek in de praktijk. Uitgangspunt daarbij is dat het onderzoek praktijkgestuurd moet zijn. Het gaat niet om geavanceerd wetenschappelijk onderzoek, want dit is pas op zijn plaats als er al aanwijzingen zijn dat de te onderzoeken interventie in de praktijk effectief is. Kenmerken van praktijkgestuurd onderzoek zijn dat de gegevensverzameling is ingebed in het hulpverleningsproces en dat verzamelde gegevens worden benut in een verbetercyclus. In het bronnenboek wordt uitgelegd hoe jeugdzorginstellingen hiermee aan de slag kunnen gaan. Zes zorginstellingen beschrijven in het bronnenboek hoe zij dit doen. Professionele onderzoekers ondersteunen de instellingen bij de opzet en uitvoering van het effectonderzoek. De zes zorginstellingen zijn aan het eind van de eerste fase - medio 2006 - te beschouwen als 'modellocaties'. ▶

Congres Jeugdzorg in Onderzoek II

Op 27 januari 2006 vindt in Amsterdam de tweede editie plaats van het jaarlijkse congres Jeugdzorg in Onderzoek. Het ministerie van VWS wil hiermee de kennisuitwisseling en de praktische toepassing van researchresultaten in de sector bevorderen.

De congresdeelnemers kunnen kennismaken met een grote variëteit aan onderzoeksresultaten rondom het thema Wat werkt in de jeugdzorg? De focus ligt hierbij op algemeen werkzame factoren, ofwel de basisingrediënten van goed hulpverleners. Te denken valt aan een goede relatie tussen cliënt en hulpverlener, bevordering van de motivatie van de cliënt en structurering van de interventie. Het congres is bedoeld voor onderzoekers en stafmedewerkers/managers uit de jeugdzorg. Het programma bestaat uit twee plenaire lezingen met daarnaast veel workshops en posterpresentaties.

Dagvoorzitter is Gemma Tielen, directeur Jeugdbeleid van het ministerie van VWS. Een plenaire lezing worden verzorgd door prof. dr. Peter van der Laan, bijzonder hoogleraar Sociaal Pedagogische Hulpverlening aan de Universiteit van Amsterdam en werkzaam bij het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving. De tweede inleider is Barry L. Duncan, Psy.D., therapeut, trainer, onderzoeker en directeur van het Institute for the Study of Therapeutic Change, USA.

Voor meer informatie en voor inschrijving als deelnemer kunt u terecht op www.jeugdzorg.nl/inonderzoek. U kunt ook contact opnemen met Wieneke Bruinsma, NIZW Expertisecentrum Jeugdzorg, telefoon 030-2306353, e-mail w.bruinsma@nizw.nl.

Een eerste deel van het bronnenboek, waarin het algemene kader is geschetst, wordt binnenkort in concept gepubliceerd. De overige twee delen, waarin de zorglocaties hun werkwijze en ervaringen presenteren en concrete thema's uitwerken, zijn momenteel in productie.

Verbredingstraject

In deze fase - die loopt van begin 2006 tot eind 2007 - vindt ervaringsoverdracht plaats naar minimaal vier andere zorginstellingen. Ook de nieuwe deelnemers krijgen tijdelijk ondersteuning

en extra faciliteiten. In de eerste maanden van 2006 zal de projectgroep zorginstellingen oproepen zich hiervoor aan te melden.

Bij de selectie van instellingen is de kans op verankering van de onderzoeksinfrastructuur in het werkproces en de financiering van doorslaggevend belang. Dit geldt ook voor de actieve participatie van hulpverleners en management in het effectonderzoek. Het bronnenboek dient hierbij als inspiratiebron. Op grond van de ervaringen van de deelnemers wordt het verder ontwikkeld. In de loop van het

traject kunnen andere zorginstellingen daar weer gebruik van maken. Uiteindelijk moet dit proces zich als een olievlek gaan verspreiden.

Voor meer informatie kunt u terecht bij de projectleiders: Jan Willem Veerman, Praktikon (jw.veerman@acsw.ru.nl) en Tom van Yperen, NIZW Jeugd (t.vanyperen@nizw.nl).

Vanaf 1 februari 2006 is ook projectinformatie te vinden op de internetsite www.jeugdinterventies.nl ■

John Nijhuis, directeur JJI De Hunnerberg:

“Wat doet vader als het kind moeder van de trap afgooit?”

Honderd jaar geleden traden de Nederlandse Kinderwetten in werking. Niet alleen straffen, maar ook heropvoeden, was vanaf dat moment het devies bij de behandeling van ontspoorde jongeren. Met dit doel werden in 1905 enkele tuchtcholen voor jongens opgericht, waaronder De Hunnerberg in Nijmegen. De Hunnerberg bestaat nog steeds, maar is nu een Justitiële Jeugdinstelling (JJI). Directeur John Nijhuis vertelt hoe het er toe gaat.

De Hunnerberg is een 'multifunctionele opvangorganisatie' (er verblijven strafrechtelijk en civielrechtelijk geplaatste jongens en meisjes), gaat uit van 'milieu-therapeutische principes' (wil een omgeving scheppen waarin kinderen kunnen groeien) en hanteert een 'sociaal competentie-model' (stimuleert gewenst gedrag), vertelt directeur John Nijhuis. Of dit de vader-overste van de tucht-school in 1905 als muziek in de oren zou hebben geklonken, zullen we nooit te weten komen. Maar sinds die tijd is er dan ook veel veranderd in en rondom De Hunnerberg.

Bewogen geschiedenis

De instelling bleef bijna veertig jaar als tucht-school bestaan, totdat de Duitse bezetter de gebouwen in 1943 opeiste. Na 1945 functioneerde het eerst nog enkele jaren als interneringskamp voor collaborateurs, voordat het zijn oorspron-

kelijke bestemming terugkreeg. Vanaf 1950 heeft De Hunnerberg verschillende functies vervuld. De ene keer was het een Rijks opvoedingsgesticht voor meisjes, de andere keer een Rijks behandelinstelling voor jongens. Sinds 2003 is het een gesloten opvangvoorziening. Een deel van de jongeren zit in jeugd-detentie. De meeste bewoners verblijven betrekkelijk kort in De Hunnerberg. Bijvoorbeeld omdat ze in voorlopige hechtenis zitten of wachten op een plaats in een andere instelling. Daarnaast verblijven er 'civielrechtelijke jongeren' (meest meisjes) die in een crisissituatie verkeren. De strafrechtelijke klanten zijn meestal jongens.

“Liever vandaag dan morgen, die korte justitiële maatregel”

Geen dag verloren laten gaan

“Ook al zijn wij een opvangvoorziening en ook al verblijft een aantal jongeren hier maar kort, we gaan wel vanaf de eerste dag met ze aan de slag”, aldus John Nijhuis. “Het trainingsprogramma waarmee wij hier werken, kunnen ze vaak in een volgende JJI afmaken omdat daar een zelfde programma wordt gebruikt. Daarnaast hebben we een goed contact met de GGZ. Dit stelt ons in staat

John Nijhuis (JJI De Hunnerberg): “Ik denk dat de recidivekans kleiner zou zijn als we meer zouden kunnen doen aan nazorg.” (foto: Gerard Verschooten)

specifieke, kortdurende behandelingen te bieden, bijvoorbeeld aan meisjes die traumatische ervaringen achter de rug hebben.”

Speciale programma's

De Hunnerberg heeft ook een aantal plaatsen voor jeugdige veelplegers. Voor deze groep heeft de instelling een kort- en een langdurend programma ontwikkeld. John Nijhuis: “Na een langzame start - bij de kinderrechtshouders was het aanvankelijk onvoldoende bekend - blijkt het in een ▶

De Hunnerberg - toen nog Tuchtchool voor jongens - in 1906.

behoefte te voorzien. De keuzemogelijkheid tussen een korter en een langer traject is echt een aanwinst. Dit geldt niet alleen voor veelplegers. Ook voor veel andere kinderen zou het een uitkomst zijn. De korte justitiële maatregel, die nu in de maak is als alternatief voor de PIJ (*Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen; red.*), zie ik dan ook liever vandaag dan morgen komen!" Verder doet De Hunnerberg met één van de meisjesgroepen mee aan de landelijke pilot meerpersoons kamergebruik. John Nijhuis: "De meisjes willen zelf graag met z'n tweeën op één kamer. Wij gaan er voorzichtig mee om, want het is niet eenvoudig een goede 'match' te vinden. Maar we moeten nu eenmaal bezuinigen en dan zoeken we het liever in deze richting dan dat we het dagprogramma verkorten. Het dagprogramma loopt nu van zeven uur 's-ochtends tot half negen 's-avonds en dat vind ik voor opgroeiende kinderen echt het minimum."

Wat doet vader..?

In De Hunnerberg verblijven nogal wat civielrechtelijk geplaatste jongeren. Als de geplande wijziging van de Wet op de jeugdzorg doorgaat, moeten deze jongeren met ingang van 2007 gescheiden worden behandeld en gehuisvest van strafrechtelijk geplaatste jongeren. John Nijhuis kijkt met ergernis terug op het publieke debat dat hierover is gevoerd: "Als wordt gezegd dat je kinderen die niets hebben misdaan, niet tussen dieven en moordenaars mag zetten, snijdt mij dat door de ziel. Strafrechtelijk geplaatste jongeren worden daarmee namelijk wel erg zwaar gestigmatiseerd.

Het klopt ook niet met de werkelijkheid. De onderliggende problemen van beide groepen komen vaak in hoge mate overeen. Een collega van mij zegt wel eens gekscherend: Als een kind zijn moeder van de trap afgooit, hangt het er maar net van af wat zijn vader doet. Belt die de politie, dan loopt het kind de kans op strafrechtelijke titel in een JJI te komen. Gaat vader naar bureau jeugdzorg, dan wordt het kind waarschijnlijk civielrechtelijk in een JJI geplaatst."

"Wij willen civielrechtelijke jongeren blijven opvangen"

Effecten ongewis

De effecten van de beoogde scheiding tussen civiel- en strafrechtelijke plaatsingen zijn moeilijk in te schatten, vindt Nijhuis: "Een strikte scheiding leidt ertoe dat jongeren vaker buiten hun eigen regio terecht komen. Tot nu toe proberen we dat juist te voorkomen. Verder is het de vraag hoe kinderrechtvaarders op de nieuwe situatie zullen reageren. De kans bestaat dat zij bij jongeren voor wie zij het nieuwe civielrechtelijke regime te licht vinden, eerder de strafrechtelijke route zullen kiezen. Je kunt je afvragen of jongeren daar echt mee geholpen zijn..." "Ik zou graag zien dat De Hunnerberg in de toekomst, onder het beoogde 'VWS-regime', civielrechtelijke jongeren kan blijven opvangen", stelt John Nijhuis. "Wij hebben er de benodigde expertise voor in huis. Op die manier kunnen we misschien ook tegenwicht bieden tegen het risico

van een volledige fysieke scheiding tussen de zorg voor civiel- en strafrechtelijke jongeren. Met dat risico doel ik op de kans dat, als er verder bezuinigd moet worden, dit met name zal gebeuren op de zorg voor strafrechtelijk geplaatste jongeren. Dat mag niet gebeuren, want tot 18 jaar heeft ieder kind recht op een goede opvoeding!"

Recidive

Onlangs is uit onderzoek bij een andere JJI gebleken dat de recidive onder voormalige bewoners na dertien jaar gemiddeld 85 procent bedraagt. De kans op geweldsrecidive zou vijftig procent zijn. Komt dit overeen met de ervaringen bij de De Hunnerberg? John Nijhuis: "De situatie is moeilijk vergelijkbaar, want wij zijn geen behandelinstelling. Maar uit onderzoek dat wij enkele jaren geleden hebben laten doen, blijkt dat ook bij ons de recidive vrij hoog is, zij het dat het vaak gaat om minder zware delicten dan voorheen. De vraag is hoe je dergelijke uitkomsten moet waarderen: heb je het goed gedaan als een jongere - in rapportcijfers uitgedrukt - van een 3 naar een 5 is gegaan, of had het beter gekund? ▶

JJI De Hunnerberg: nieuwbouwgedeelte anno 2005

Ik denk wel dat de recidivekans kleiner zou zijn als we meer zouden kunnen doen aan nazorg, desnoods ten koste van de verblijfsduur in een JJI. Het zou ook helpen als de jeugdreclassering voldoende capaciteit had. Een andere belangrijke factor is de afstemming binnen de strafrecht- en jeugdzorgketen. Als we die verder weten te verbeteren, kunnen we met z'n allen sneller en effectiever handelen."

Certificering en harmonisering

"De JJI's zijn momenteel druk doende met de certificering van methodieken en het sectorbreed toepassen van methodieken die aantoonbaar goede resultaten opleveren", vertelt John Nijhuis.

"Voorheen ontwikkelde iedere JJI haar eigen programma's. Nu slaan we de handen ineen. Dat is een goede zaak, al moet er natuurlijk wel voldoende ruimte blijven

voor nieuwe ideeën. Certificering en harmonisatie kunnen ons ook helpen bij het verbeteren van de afstemming in de keten. Als je weet wat er in een voorgaande schakel is gebeurd en je kunt erop vertrouwen dat dit *goed* is gebeurd, hoeft je dat niet meer over te doen. De energie en tijd die daardoor vrijkomt, kunnen we goed gebruiken voor de jongeren die ons zijn toevertrouwd." ■

Nieuwe programma's voor terugdringen recidive

Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering (LJ&R) presenteerde op 27 oktober 2005 twee nieuwe programma's: 'Multi dimensional Treatment Foster Care' en 'Stabiel'. Beide methodieken zijn gericht op het terugdringen van recidive.

Het ministerie van Justitie vindt het een veelbelovend initiatief van zorgaanbieder in wording, LJ&R. Daarom had minister Donner ook bij de presentatie van de programma's aanwezig willen zijn. Helaas werd hij op het laatste moment weggeroepen in verband met de brand in het uitzetcentrum op Schiphol. Peter Levenkamp, directeur Justitiële Jeugdbeleid, nam de honneurs voor hem waar.

Multidimensional Treatment Foster Care

MTFC is een voor Nederland unieke aanpak, bedoeld om te voorkomen dat jeugdige delinquenten in de leeftijd van 12 tot 18 jaar in een Justitiële Jeugdinrichting terecht komen of - als ze daar al zijn - hun verblijf in de JJI te verkorten. De kinderrechter kan MTFC opleggen als bijzondere strafrechtelijke maatregel. De delinquent jongere volgt dan een zes tot twaalf maanden durend, intensief programma in een 'opvoedgezin'. Dit is een speciaal getraind gezin, waarvoor 24 uur per dag begeleiding beschikbaar is. Het opvoedgezin leert de jongere nieuw gedrag aan door middel van een positief stimulerend punten- en niveausysteem en door op maat gesneden gedragsinterventies. Parallel hieraan leert het oorspronkelijke gezin van de jongere positief gedrag te stimuleren en te bekrachtigen.

Antwoord op verharding

Het ministerie van Justitie noemde MTFC eerder als voorbeeldmodule in het

Wetsvoorstel gedragsbeïnvloeding jeugdigen. Bij de presentatie voegde Peter Levenkamp hieraan toe: "Deze methodiek past binnen het beleid van dit kabinet om vormen van (her)opvoeding mogelijk te maken als antwoord op de verharding van de jeugdcriminaliteit." De effectiviteit van het programma, dat in de Verenigde Staten is ontwikkeld en inmiddels in meerdere landen wordt toegepast, is wetenschappelijk aangetoond.

Aanpak delinquente jongeren en multiprobleemgezinnen

In Nederland heeft de provincie Gelderland het voortouw genomen door het starten van een pilot. Dit gebeurt in samenwerking met Bureau Jeugdzorg Gelderland en Justitiële Jeugdinrichting Rentray. Gedeputeerde Hans Esmeijer hierover: "Er is grote behoefte aan bewezen effectieve methoden. Dit is het moment om alles uit de kast te halen en MTFC past daar precies in."

'Stabiel'

'Stabiel - gezinsondersteuning onder dwang en drang' is een nieuw programma, gericht op multiprobleemgezinnen die door normoverschrijdend gedrag nauwelijks meer te handhaven zijn. Bij deze gezinnen is vaak al lange tijd vergeefs geprobeerd ondersteuning in een vrijwillig kader te bieden. Het programma voorziet in vormen van dringend en dwingend optreden, bijvoorbeeld vanuit een (dreigende) jeugdbeschermingsmaatregel. Peter Levenkamp zei dat 'Stabiel' tegemoet kan komen aan de behoefte aan aanbod op het snijvlak van justitie en zorg. Het ministerie zal daarom onderzoeken of deze methode kan aansluiten op maatregelen uit het programma Jeugd Terecht.

Het programma is in september 2005 van start gegaan in Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Leeuwarden en Tilburg.

Meer informatie over MTFC en Stabiel is te vinden op de internetsites www.jeugdzorg-en-reclassering.nl en www.legerdesheils.nl. ■

(foto: Bart Versteeg)

Nationale jeugdzorgprijzen 2005

Staatssecretaris Clémence Ross heeft op 11 november in Utrecht de Nationale jeugdzorgprijzen 2005 uitgereikt. Winnaar van de Goed voorbeeld prijs - een geldprijs die door een cliëntenjury wordt toegekend aan het beste in uitvoering zijnde project - is Stichting de Combinatie. Deze zorgaanbieder ontvangt de prijs voor trainingen cliëntenparticipatie, waarmee zij haar eigen medewerkers bewust maakt van de manier waarop zij met cliënten omgaan. De Stimuleringsprijs voor het beste idee om de jeugdzorg verder te ontwikkelen, gaat naar het plan 'Peer mediation' van de Hoenderloo Groep. Daar wil men jongeren binnen de eigen instelling trainen om ze inzetbaar te maken als bemiddelaar bij conflicten tussen andere jongeren. Deze prijs is toegekend door een vakjury en moet worden besteed aan de uitvoering van het prijswinnende idee. De Nationale Jeugdzorg Prijzen zijn een initiatief van het Jeugd Innovatie Fonds. De organisatie is in handen van NIZW Jeugd. Meer informatie over de genoemde projecten vindt u op www.jeugdzorg.nl.

(foto: Bart Versteeg)

Conclusie experiment gezinscoaching Limburg:

Goede coördinatie van zorg aan multiprobleemgezinnen is het belangrijkste

"Bij multiprobleemgezinnen moet je werken volgens het motto 'één gezin, één plan, één team'. En soms is het nodig binnen dat team iemand de rol te geven van gezinscoach." Zo vat de Limburgse gedeputeerde Odile Wolfs de ervaringen samen van twee jaar experimenteren met gezinscoaching. Dit deed zij op een inhoudelijk interessante en drukbezochte slotconferentie in Ede, op 26 september 2005.

Op de slotconferentie waren ruim 300 deelnemers uit alle delen van het land bij elkaar gekomen om zich te laten informeren over de ervaringen die in het experimentele Programma Gezinscoaching Limburg zijn opgedaan. De programmaleiders Sonja Troisfontaine en Pierre Mehlkopf gaven een presentatie van de resultaten op hoofdlijnen. Daarna konden de deelnemers zich in workshops verdiepen in specifieke aspecten, zoals het functioneren van de gezinscoach, gezinscoaching als methodiek en de opzet en werking van lokale coördinatiepunten. Van de mogelijkheid om daarover in discussie te gaan met mensen uit de Limburgse praktijk, zoals gezinscoaches en lokale coördinatoren, werd uitgebreid gebruik gemaakt. Aan het eind van de bijeenkomst overhandigde Odile Wolfs aan staatssecretaris Clémence Ross drie publicaties waarin de resultaten van het programma zijn beschreven.

Drie vragen, drie antwoorden

"Eind 2002 hebben wij samen met het

Gedeputeerde Odile Wolfs: "Wij hebben goede ervaringen opgedaan met vergaande samenwerking tussen het algemeen maatschappelijk werk en bureau jeugdzorg." (foto: Peter Schrijen)

Rijk vastgesteld dat we met het programma drie vragen wilden beantwoorden", vertelt Gedeputeerde Odile Wolfs de deelnemers. "Die vragen waren: Wat is gezinscoaching? Werkt het? En zo ja, hoe moet je het vormgeven? Wat de eerste vraag betreft, voor ons begint gezinscoaching met coördinatie van de zorg aan multiprobleemgezinnen. Limburg pleit ervoor die coördinatie verplicht te stellen voor gezinnen met meervoudige, complexe problemen. Soms is het nodig in aanvulling daarop ook een persoon als gezinscoach aan te

stellen. In Limburg was dit bij circa 20 van de 100 gemelde gezinnen het geval. Maar meestal konden we volstaan met coördinatie van de zorg."

Het werkt!

Het antwoord op de tweede vraag - werkt het? - beantwoordt Odile Wolfs met een volmondig ja. "Voor een brede effectmeting was het tijdens de experimenten nog te vroeg", stelt de gedeputeerde. "Maar uit begeleidend onderzoek blijkt dat de gezinnen er tevreden over zijn. Zij hebben vertrouwen in hun coach ▶

Geanimeerde discussies in workshops met Limburgse gezinscoaches en lokale coördinatoren multiprobleemgezinnen (foto: Peter Schrijen)

en dit legt de basis voor goede hulpverlening. Onze ervaring leert overigens dat gezinscoaching geen beroep is, maar een *taak*. Volgens ons hoeft een gezinscoach geen professional te zijn, zolang het maar iemand is in wie het gezin vertrouwen stelt. Een andere ervaring is dat veel multiprobleemgezinnen behoefte hebben aan langdurige onderhoudshulpverlening.”

Organisatie gezinscoaching

“Instellingen, provincie en gemeenten moeten gezamenlijk prioriteit geven aan de aanpak van multiprobleemgezinnen”, zegt Odile Wolfs ter beantwoording van de vraag hoe gezinscoaching moet worden vormgeven. “Dit pleit voor een optimale aansluiting van de WMO (*Wet Maatschappelijke Ondersteuning; red.*) op de Wet op de jeugdzorg. In Limburg hebben wij bijzonder goede ervaringen opgedaan met vergaande samenwerking tussen het algemeen maatschappelijk werk en bureau jeugdzorg. Ik pleit ervoor die samenwerking vorm te geven in een coördinatiepunt van beide instellingen. Dat moet doorzettingsmacht krijgen van de provincie en de betrokken gemeenten en instellingen.”

Reactie staatssecretaris VWS

Staatssecretaris Ross volstaat niet met het in ontvangst nemen van de publicaties over het Limburgse programma, maar gaat ook inhoudelijk in op de door

Odile Wolfs verwoorde ervaringen en conclusies. Clémence Ross: “Ik kan me helemaal vinden in uw motto ‘één gezin, één plan, één team’. Goede coördinatie is inderdaad het belangrijkste. Hulpverleners die zich met een gezin bezighouden, moeten samen aan tafel gaan zitten en met elkaar één plan maken. Met u ben ik van mening dat niet te pas en te onpas een gezinscoach moet worden ingeschakeld. Dit is alleen nodig als de problemen in het gezin zo ernstig zijn, dat coördinatie van zorg niet volstaat. Een gezinscoach moet inderdaad iemand zijn in wie het gezin vertrouwen heeft. Maar - anders dan u - pleit ik ervoor die rol te laten vervullen door een *professional*, bij voorkeur een professional die al bij het gezin over de vloer komt. Een gezinscoach moet namelijk de bevoegdheid hebben zaken te doen. Vrijblijvende afspraken volstaan niet. Als in een gezin ernstige opgroei- en opvoedproblemen spelen, ligt het voor de hand dat de gezinscoach wordt geleverd op indicatie van bureau jeugdzorg. Dat heeft immers de stok van uithuisplaatsing achter de deur. In de experimenten is gebleken dat dit nodig kan zijn.”

Stut en steun

De staatssecretaris herkent de Limburgse ervaring dat een deel van de gezinnen langdurige ‘stut en steun’ nodig heeft: “Ik spreek daarom liever van ‘zorg op tijd en op maat’, dan van ‘zo kort en zo licht

mogelijke zorg’. Dergelijke langdurige steun voor gezinnen past goed binnen de mogelijkheden van de WMO en de Wet op de jeugdzorg. Bij de organisatie van de coördinatie van zorg zie ik een belangrijke rol weggelegd voor de gemeenten. Deze verantwoordelijkheid regel ik in de WMO.” “Gemeenten en provincies elders in het land kunnen nu, aan de hand van de in Limburg opgedane ervaringen, vorm gaan geven aan de coördinatie van zorg aan multiprobleemgezinnen”, zegt Clémence Ross ter afsluiting. “Ik zal hierover met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het Interprovinciaal Overleg verdere afspraken maken.”

“Andere gemeenten en provincies kunnen hiermee aan de slag”

In de provincie Limburg is de implementatie van gezinscoaching al begonnen. In meer dan de helft van de Limburgse gemeenten zijn inmiddels coördinatiepunten multiprobleemgezinnen opgericht of in oprichting. Ook veel andere gemeenten zijn gemotiveerd om de hulpverlening aan deze doelgroep te verbeteren.

Publicaties

De drie publicaties die op de slotconferentie aan staatssecretaris Clémence Ross zijn

overhandigd, zijn een publieksvriendelijke brochure en twee onderzoeksrapporten. De brochure 'Gezinscoaching: coördinatie van zorg aan multiprobleemgezinnen' is verkrijgbaar bij de provincie Limburg, telefoon 043-3897380. De twee onderzoeksrapporten zijn te koop in de boekhandel: 'Dwars door alle verbanden; over een succesvolle randvoorwaardelijke invulling van coördinatie van de zorg en gezinscoaching', Garant uitgeverij, 2005 (ISBN 90-441182-50) en 'Het banen van een pad; methodische beschrijving van gezinscoaching op basis van de ervaringen met het experiment in Limburg'. Garant uitgeverij, 2005 (ISBN 90-441784-71). ■

“Coördinatie van zorg voor deze gezinnen verplicht stellen”

Gelderland: vergelijkbare ervaringen

Ook in Gelderland is onlangs, op 6 oktober 2005, een experiment met gezinscoaching afgerond. Er namen drie regio's aan deel. De bevindingen komen op hoofdlijnen overeen met die in Limburg. In het Gelderse 'Eindrapport Experiment Gezinscoaching' wordt eveneens geconcludeerd dat niet alle gezinnen met meervoudige problematiek een gezinscoach nodig hebben.

Een lichtere vorm van coördinatie van zorg is vaak al afdoende. Een verschil met Limburg is overigens dat in het Gelderse experiment in alle gevallen een bij het gezin betrokken, professionele hulpverlener als gezinscoach is opgetreden. Gedeputeerde Hans Esmeijer zei bij de afsluiting van het experiment dat hij over de

coördinatie van zorg aan deze gezinnen met alle Gelderse gemeenten afspraken wil maken in convenanten over de afstemming tussen jeugdzorg en jeugdbeleid.

Professionele hulpverleners als gezinscoach

Naast het genoemde eindrapport is naar aanleiding van het Gelderse experiment nog een publicatie verschenen: 'Model voor coördinatie van zorg en gezinscoaching, samen met de handvatten voor implementatie'. Beide publicaties zijn te vinden op www.spectrumgelderland.nl/site/nieuws.

Aart Sliedrecht, projectleider bekostiging zorgaanbod:

“Revolutie in jeugdzorgland”

“De invoering van het Bekostigingsstelsel Zorgaanbod Jeugdzorg kan een revolutie in jeugdzorgland teweegbrengen. Het leidt niet alleen tot grote veranderingen in de beheersstructuur van de sector, maar kan op termijn ook bijdragen aan meer transparantie en kwaliteit.”

Dit stelt Aart Sliedrecht, bedrijfseconoom en onafhankelijk projectleider bekostiging jeugdzorgaanbod. Hoever is zijn projectgroep gevorderd met de praktijktoets van het ontwerp-financieringsstelsel en wanneer kan dit stelsel worden ingevoerd?

Zorgconversiemodel

Aart Sliedrecht: “De afgelopen tijd hebben we met zorginstellingen in vier pilotregio's een 'zorgconversiemodel' ontwikkeld en getest. Met dit model kunnen zorgaanbieders hun aanbod vertellen naar de 36 bekostigingseenheden die de basis vormen van het door Deloitte voorgestelde financieringsstelsel. Elke bekostigingseenheid staat voor een cluster van activiteiten die moeten worden uitgevoerd om een bepaald zorgaanbod te realiseren. Om daar een prijs-

kaartje aan te kunnen hangen, moeten de pilotinstellingen hun kosten op een zelfde manier gaan registreren. De voorbereidingen hiervoor zijn vergesloofd. Komend voorjaar leveren de instellingen hun kostengegevens over het jaar 2005 aan in termen van bekostigingseenheden. Tegen die tijd verwacht ik ook de op die manier geregistreerde productiegegevens.”

Grote verschillen

“Bij het vaststellen van de normprijzen draait het onder andere om de vraag welke specifieke deskundigheid en tijdbesteding per bekostigingseenheid nodig is”, aldus Aart Sliedrecht. “In de praktijk komen grote verschillen voor in de personeelsinzet per bekostigingseenheid. In de ene instelling heeft een gedragswetenschapper bijvoorbeeld uitsluitend een ondersteunende rol voor de groepsleiding, terwijl men in een andere instelling gewend is dat hij ook zelf hulp aan cliënten verleent. Toch denk ik dat we daar wel uitkomen. De bedoeling is dat medewerkers van de pilotinstellingen in de eerste maanden van 2006 registreren hoeveel tijd zij per bekostigings- ▶

Projectleider Aart Sliedrecht: “De landelijke uitrol van het nieuwe financieringsstelsel staat gepland voor 2006.” (foto: Chris Pennarts)

eenheid besteden. Op die manier hopen we tot reële kostprijzen te komen.”

Rol bekostigingseenheden

Aart Sliedrecht: “Als eenmaal vast staat dat we goed onderbouwde bekostigings-eenheden en kostprijzen hebben, komt de vraag aan de orde hoe en voor welke doelen het nieuwe financieringsstelsel gebruikt gaat worden. Bekostigings-eenheden kunnen in principe in de gehele (financiële) jeugdzorgketen een rol vervullen. Maar zover is het nog niet. Toch hoor ik regelmatig dat bureaus jeugdzorg al indiceren in termen van bekostigings-eenheden. Dit is niet juist en ook onverstendig. De Wet op de jeugdzorg schrijft een indicatiestelling in termen van

functies voor. Bekostigingseenheden zijn *verbijzonderingen* van die functies. Bekostigingseenheden en functies zijn dus *niet* hetzelfde. Bovendien zijn de definities van de bekostigingseenheden nog niet vastgesteld. In hoeverre de definitieve bekostigingseenheden bruikbaar zullen zijn voor de indicatiestelling door bureau jeugdzorg, staat evenmin vast.

Pilotregio's voeren praktijktests uit

Het bestuurlijk overleg tussen de ministeries van VWS en Justitie, het IPO en de MO-groep zal daar in 2006 een besluit over nemen. Vervolgens kan de landelijke

uitrol van het nieuwe stelsel beginnen. Die staat gepland voor 2006. De ervaring in de gezondheidszorg leert, dat het nogal wat tijd vergt voordat zoiets goed loopt. Dat gaat echt niet zonder slag of stoot.”

Goede zorg goed afrekenen

“Het bekostigingsmodel dat we nu aan het ontwikkelen zijn, biedt de mogelijkheid goede zorg op een goede manier af te rekenen”, aldus Aart Sliedrecht. “Als het op die manier wordt gebruikt - en niet primair als een instrument voor kostenbeheersing - levert het grote winst op voor de jeugdzorg. Het leidt tot meer transparantie, doordat het duidelijk maakt wie in de sector wat doet, tegen welke prijs. In combinatie met goede ‘output-indicatoren’ kunnen instellingen in de toekomst hun methodieken qua kosten en effectiviteit goed met elkaar vergelijken. Dan heeft de professional in de jeugdzorg pas *echt* iets in handen om te werken aan kwaliteitsverbetering.” ■

Pleegzorg timmert aan de weg

Op vrijdag 30 september 2005 hield Pleegzorg Nederland in het Land van Ooit een landelijke studiedag voor professionals in de pleegzorg. Met ruim 500 deelnemers was de belangstelling bijzonder groot. Er was een afwisselend programma met onder meer een lezing van dr. Elly Singer (Universiteit Utrecht) over ‘Vertrouwen en verzoenen: de relatie tussen pleegouders en pleegkinderen’. Tijdens de lunchpauze waren er posterpresentaties van nieuwe initiatieven, methodieken en onderzoeken. De presentatoren gingen in discussie met de bezoekers over de succesfactoren en dilemma's die zij in de dagelijkse praktijk tegenkomen.

De twee daarop volgende dagen waren voorbehouden aan pleegouders en (pleeg)kinderen. Op dit X-change Kinderhulp Pleegzorgweekend kwamen 9.000 bezoekers af. Zij konden genieten van theatervoorstellingen, outdooractiviteiten en een talkshow. Staatssecretaris Ross nam er het eerste exemplaar in ontvangst van het boek ‘Paraplu voor pleegouders in de juridische praktijk’ van jeugdzorgadvocaat Marisca Kramer. Dit boek biedt een overzicht van de rechten en plichten van pleegouders.

Meer informatie is te vinden op www.pleegzorg.nl, onder Professionals / Studiedag, respectievelijk onder Pleegzorg Informatie (nr. 4).

Op het Pleegzorgweekend lieten kinderen samen met Clémence Ross (VWS) en Terence Schreurs (Kinderhulp) 1000 ballonnen op, om aandacht te vragen voor de 1000 kinderen op de wachtlijst voor pleegzorg. Het kabinet heeft onlangs extra geld uitgetrokken om die wachtlijst weg te werken.

Colofon

Redactieadres

Ministerie van VWS

Postbus 20350

2500 EJ Den Haag

e-mail: jeugdzorg@minvws.nl

Coördinatie

Ministerie van VWS: DJB en DVC

Ministerie van Justitie: DJJ en DV

Redactie

Teun Baak, Tekst & Beleid bv, Bleiswijk

Vormgeving

Optima Forma bv, Voorburg

Fotografie

Er bestaat geen enkele relatie tussen de afgebeelde personen en de inhoud van de artikelen, tenzij in een fotobijlschrift uitdrukkelijk anders is vermeld.